

... Збудував я, люди, Храм оцей Високий.
В ньому Бог єдиний — то Циганське Слово...
Лекса Мануш

№ 5 (153)

СЕРЕДА,
30 ЧЕРВНЯ 2010 РОКУ

ЗОМАНІЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК

РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАНУШАНО РОМАНО НЕВІПЕ

Ціна 2000 грн

• ПОЛІТИКА • СВІТ • ПРАВО • КУЛЬТУРА • МИСТЕЦТВО •

Нарада з питань становища ромів

Скідипе е ворба пале роменгере проблеми

У малому залі Закарпатської обласної державної адміністрації відбулася розширена нарада представників професійних установ та відповідних відділів ОДА з лідерами ромських організацій з приводу визначення проблем та становища ромського населення краю. Вів нараду заступник голови ОДА Іван Качур.

Основними питаннями, які розглядалися, були такі: паспортизація ромів, освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, культура та інші.

Найбільше дебатів точилося навколо проблеми паспортизації як одної з основних для ромів. З цього приводу виступили голови ромських товариств Йосип Адам („Ромат“), Аладар Адам („Романи Яг“), Ігнат Тирпак (Романи Яг, „Перечин“), Елеонора Кулчар („Благо“), Мирослав Горват („Романи Черхень“) та Тиберій Горват („Унг ромен“). Про ситуацію з отримання ромами паспортів на нараді виступив Ігор Михайлишин, начальник управління громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб ГУ МВС України в Закарпатській області. Він пояснив, що отримання документів — це індивідуальна потреба, яка може бути реалізована тільки тоді, якщо людина сама звертається у відповідні органи і діє на підставі Закону України.

Було вирішено розробити спеціальну пам'ятку про те, як отримати особисті документи, куди звертатися з цими питаннями та інше. Ця пам'ятка буде віддрукована і роздана старостам

Ю. Гузинець, В. Смага, І. Качур

таборів, які мають провести роз'яснювальну роботу серед ромів.

— Ми максимально сприятимемо тому, щоб усі роми отримали документи, — сказав Іван Качур. — Але і лідери ромських організацій мають активно підключитися до цього процесу.

Дуже важливе питання, яке ставилося на нараді, це — соціальний захист ромів.

Як зазначив у своєму виступі начальник головного управління праці та соціального захисту населення ОДА Віктор Мацола, „якщо до нас звертаються громадяни за допомогою і у них правильно оформлені документи, то ми нікому не відмовляємо, з тим, щоб вони мали належні виплати, незалежно від національності“. На питання стосовно виплат багатодітним матерям, які можуть претендувати на звання „Мати-героїня“, він зазначив, що ці виплати надаються лише тим родинам,

яких діти здобули чи здобувають освіту, інтегрувалися в суспільство, а не тільки за фактом народження великої кількості дітей. Це звання має певні вимоги як записано в Постанові Кабміну, воно дається за „особливе виховання, духовний і фізичний розвиток дитини“.

З питання охорони здоров'я на нараді виступила головний спеціаліст

відділу охорони здоров'я ОДА Наталія Ігнатенко. Вона звернула особливу увагу на профілактику туберкульозу серед ромів. „Тому надзвичайно актуально, що в мікрорайоні Радванка зараз працює флюорографічний автобус, — сказала Н. Ігнатенко. — За нормою обстеження може пройти щоденно 150 осіб“. Вона звернулася до лідерів ромських організацій з проханням сприяти максимальному проходженню флюорографічного обстеження ромами Радванки, активніше проводити роз'яснювальну роботу.

„Щодо питання оздоровлення ромських дітей, які перебувають у контакті з особами, що вже захворіли, то їхнє оздоровлення можна проводити з вересня у свалевському санаторії „Човен“, — повідомила головний спеціаліст відділу охорони здоров'я. — Зараз саме формуються списки, подавайте заявки.“

Михайло Мотильчак, начальник управління освіти і науки ОДА зазначив на нараді, що з 150 тисяч учнів загальноосвітніх сіл, ромських дітей — 6 тисяч 497, що становить майже 4 відсотки від загальної кількості, це досить великий відсоток школоповинних дітей, який з року в рік зростає. Найбільшу проблему начальник відділу освіти ОДА бачить у поганому відвідуванні ромами школи, особливо після п'ятого класу, коли у підлітків рако падає інтерес до навчання. Дуже мало учнів закінчують 9-й клас, а у 10 — 11 класах навчаються лише одиниці. „Я вважаю, що це є про-

блемою як батьків, у першу чергу, так і вчителів“, — сказав він.

Лідерами ромських організацій було висловлено ряд критичних зауважень з приводу дошкільного виховання і навчання ромських дітей, виділення шкільного автобуса для підвезення учнів до школи з вулиці Пирогова, високої оплати за перебування дітей у всіх видах навчальних закладів тощо. На ці питання та зауваження були дані відповіді, які не завжди задовольняли представників ромських організацій.

Питання жebraкування батьків і долучення до цього процесу дітей поставила Світлана Якимеліна, начальник служби у справах дітей ОДА. Як вона відзначила, їхніми службами проводяться спеціальні рейди „Діти вулиці“. Якщо діти перебувають на вулиці самі, без батьків, то їх мають право (і це робиться) затримувати і відправляти до будинку тимчасового утриму-

вання, що у Батьово Берегівського району. А вже звідси дітей або видають батькам (за наявності у них паспортів), або ж направляють у дитячі будинки чи школи-інтернати.

І тут працівники служби у справах дітей ОДА стикнулися з проблемою відсутності у деяких ромів паспортів.

Начальник управління культури ОДА Юрій Глеба зазначив, що працівники культури підтримують проведення фестивалів ромського мистецтва, наприклад, як-от „Палп — джаз фест“. Однак, на жаль, сказав Ю. Глеба, ромські ансамблі останнім часом не беруть участі у звітних концертах нашої області, в Києві.

„Куди поділися ромські професійні музичні колективи, якими колись славилися Закарпаття?“ — спитав Іван Качур. Він запропонував на базі обласної філармонії створити державний ромський ансамбль на штаті відомого колективу „Угорські мелодії“, який успішно працював у СРСР.

Ця думка була схвально сприйнята всіма присутніми.

Крім того, на цій зустрічі прийняв слушну пропозицію про відзначення 50-річчя творчої діяльності відомого музиканта, піаніста та скрипалі Тиберія Горвата.

Зустріч із керівниками обласної державної адміністрації пройшла у плідному й конструктивному обміні думками. Хотілося би, щоб такі наради проводилися хоча б раз у квартал.

Аладар Адам,
Евгенія Навроцька

Е. Кулчар, М. Горват

Лідери ромських організацій під час наради.

ROM-ПРЕС

Наталка святкує свій третій день народження

Дівчинка Наталка, яка вижила після підпалу минулоріч ромського будинку в м. Вітков (Чеська Республіка), відсвяткувала 13 червня свій третій день народження. Сервер Romea.cz новини та ромські асоціації приєдналися до всіх тих, хто привітав її цього дня. Вони побажали їй щастя і висловили радість з приводу того, що здоров'я дівчинки поліпшується.

„У цьому році Наталка отримала подарунків більше, ніж коли-небудь. Вона хотіла будиночок для ляльки. І ми знайшли дуже гарний, великий і подарували своїй дівчинці“, — сказала журналістам мати Наталки Анна Сівакова. Батько дівчинки Павло Кудрик додав: „Ми не просто святкували її день народження, ми відзначили той факт, що вона вижила після того нападу неонацистів. Найбільше, що їй тепер потрібно — це здоров'я, адже нашій дівчинці доведеться перенести ще багато операцій, доки вона повернеться до повноцінного життя“.

Джерело: Romea

Фільм розповідає про дві громади

Чеські журналісти зняли документальний фільм „У клітці“, який розповідає про дві ромські громади, що проживають за 400 миль від Праги, в сусідній Словаччині.

За даними чеського прес-агентства „Млада фронта“, у Словаччині є понад 800 ромських поселень, ізольованих від іншого світу. Ці поселення мають, як правило, дуже високий рівень безробіття, деякі навіть стовідсотковий. Тут відсутні основні послуги, як-от водопостачання, каналізація, електроенергія, газ та збирання сміття.

<http://advocanet.org/wordpress-mu>

Міжнародний караван „Меморіал – 2010“

22 – 25 липня цього року з Малопольського воєводства (Польща) стартуватиме щорічний Міжнародний ромський караван „Меморіал – 2010“, започаткований Марекком Нава-рою.

Як і кожного року, екіпажі у супроводі ромських музик відправляться в м.Тарнув, де є відомий етнографічний музей. Учасники Каравану відвідають село Шурова, яке розкинулося поблизу Тарнува, а також інші місця пам'яті загиблих ромів під час Другої світової війни.

Міжнародний ромський караван — це данина пам'яті тих, чий життя були жорстоко перервані. Жахливий історичний досвід народу рома не має бути забутий.

Однак Караван ставить перед собою ще одне завдання: відродити традиційний ромський спосіб життя у дорозі, звичай, традиції, одяг, музику, національну кухню тощо. Адже у реконструйованому ромському таборі проводяться зустрічі та свята, разом створюється музика, люди діляться своїми думками та враженнями.

Організатори Каравану запрошують ромів взяти участь у цій акції, бути супутниками імпровізованого табору в дорозі чи під час його зупинок у різних містах і селах Польщі.

Ця акція проводитиметься вже одинадцятьоро.

<http://euyouthspeak.org/roma>

Боротися зі злиденністю

У кінці червня Європейським ромським інформаційним бюро було організовано конференцію на тему: „Боротьба зі злиденністю, за забезпечення рівності“.

Конференція відбулася у Брюсселі. Вона була спрямована на обговорення інституціональних інструментів, які використовуються у боротьбі з бідністю. У ній взяли участь представники ЄС та національних інститутів, а також неурядових організацій. Метою конференції було пропонування рішень у рамках ЄС з соціальної інтеграції ромів та рівності.

Подібні зустрічі є також чудовою нагодою обмінятися досвідом та позитивною практикою з зазначеної проблеми.

<http://groups.google.com>

ERRC шукає претендентів

Європейський центр з прав ромів (ERRC) запрошує ромів до стажування у своєму офісі в Будапешті (Угорщина) з вересня 2010 року до лютого 2011 року.

Усі стажери отримуватимуть професійні консультації від спеціалістів, а також безпосередньо від тренерів з прав людини.

Стажери спільно працюватимуть з іншими програмами ERRC, включаючи науково-дослідницькі та інформаційно-правові, а також із питань фінансів, операцій, зв'язку та адміністративного керівництва.

<http://www.errc.org>

ДЕСЯТИРІЧЧЯ ІНТЕГРАЦІЇ РОМІВ

Півдороги пройдено. Що далі?

Допаш дром наклам. Айсо май дуредер?

Ця доповідь була прочитана Яном Хенкоком, ромологом, ромом англійського походження, який проживає у Вашингтоні, на засіданні Європейського Союзу у Брюсселі, у комісії з питань ромів. Вона була присвячена підсумкам п'ятирічного втілення Програми „Десятиріччя інтеграції ромів. 2005 – 2015 роки“ і планам на майбутнє.

Уривки з цієї доповіді пропонуємо нашим читачам.

Нинішня ситуація

„Я хочу поділитися з вами думками про нинішнє становище ромів як з сучасної, так й історичної точки зору і подати деякі свої зауваження з приводу планування роботи на наступні п'ять років.“

Після краху комунізму 20 років тому сотні тисяч ромів з країн Східної Європи в пошуках кращого життя масово мігрували на Захід. Для західного населення, яке знало про ромів, в основному, з книжок та кінофільмів, їх поява стала грізною несподіванкою. Міграція торкнулася в ті часи не тільки країн Західної Європи, а й Американського континенту, зокрема Канади. Найбільша кількість ромів мігрувала та мігрує нині з Румунії з Балканських країн, особливо з тих, які перебували в стані війни — Боснія, Герцеговина, Сербія та інші. Це пересування відбувалося хаотично, без узгодження питань працевлаштування, проживання і всіх можливих наслідків, які випливають з цього. Європа не була готова до цього напливу. Доповіді, підготовлені агентствами ЄС з прав людини, фіксують численні прояви расизму по всій Європі. В останні два роки десятки ромів були вбиті, піддавалися побиттю, а також іншому насилью з боку ворожих угруповань. Ці доповіді підтвердили, що ромі страждають від расизму, дискримінації та ксенофобії. Подібні ситуації зафіксувала і Організація Об'єднаних Націй, в чій документалі відзначається, що в Європі щодо ромів спостерігаються серйозні проблеми порушень прав людини.

У редакційній статті видання „The economist“ у 2005 році писалося, що „ромі Європи перебувають на найнижчому рівні соціально-економічних показників: і це найбільш прогарки населення, серед них найбільша кількість безробітних, найменша кількість освічених людей та найбільше сегрегованих“.

Минуло 5 років з часу прийняття Програми „Ромської декади...“. На жаль, результати поки що не втішні. Щоправда, є і позитивні зміни. Наприклад, останнім часом чеський уряд приймає ряд законів, які забороняють ксенофобію, расизм та дискримінацію. Проте в інших країнах, навіки, законодавство щодо ромів стає дедалі жорсткішим. Так, Швейцарія не хоче ратифікувати міжнародні договори з організації праці, оскільки тоді мігранти зможуть претендувати на робочі місця. Канада відмінила безвізовий режим для Чехії через масовий наплив ромів. Більшість ромів Європи перебувають за межею бідності. У доповіді Всесвітнього банку ще в 2006 році було зазначено: „Ромі є одною з найбільш бідних груп населення в багатьох країнах Центральної та Східної Європи. Їх рівень бідності в десятки разів більший, ніж у не ромів. Недавні дослідження показали, що майже 80 відсотків ромів у Румунії та Болгарії живуть менше, ніж на 4,30 долара на добу... Навіть в Угорщині, яка є однією з найрозвинутіших країн з тих, що приєдналися до Євросоюзу, 40 відсотків ромів живуть за межею бідності“. А як ми пам'ятаємо, Джордж Оруелл писав, що саме „злиденність вбиває будь-яку думку“.

„Освіта є паспортом свободи“.

Минуло 5 років з часу прийняття Програми „Ромської декади...“. На жаль, результати поки що не втішні.

Щоправда, є і позитивні зміни. Наприклад, останнім часом чеський уряд приймає ряд законів, які забороняють ксенофобію, расизм та дискримінацію.

Проте в інших країнах, навіки, законодавство щодо ромів стає дедалі жорсткішим. Так, Швейцарія не хоче ратифікувати міжнародні договори з організації праці, оскільки тоді мігранти зможуть претендувати на робочі місця. Канада відмінила безвізовий режим для Чехії через масовий наплив ромів.

Більшість ромів Європи перебувають за межею бідності. У доповіді Всесвітнього банку ще в 2006 році було зазначено: „Ромі є одною з найбільш бідних груп населення в багатьох країнах Центральної та Східної Європи. Їх рівень бідності в десятки разів більший, ніж у не ромів. Недавні дослідження показали, що майже 80 відсотків ромів у Румунії та Болгарії живуть менше, ніж на 4,30 долара на добу... Навіть в Угорщині, яка є однією з найрозвинутіших країн з тих, що приєдналися до Євросоюзу, 40 відсотків ромів живуть за межею бідності“. А як ми пам'ятаємо, Джордж Оруелл писав, що саме „злиденність вбиває будь-яку думку“.

Що ж робити?

У моєму кабінеті ромською мовою висить лозунг: „Освіта є паспортом свободи“. Я твердо в цьому переконаний і настійливо закликаю зробити освіту нашим пріоритетним завдан-

ням у ході обговорення, яке відбувається тут, у Брюсселі.

Я маю на увазі не тільки освіту для ромів, а й знання про ромів для не ромського населення. Адже основну інформацію про ромів надають саме не ромі, які не знають ні історії нашого народу, ні наших звичаїв та традицій, тому викривляють їх, а серед нас, на жаль, мало тих, хто міг би вголос заперечити їм і опротестувати подібні публікації. Ми скаржимося, однак нас не чують, тому що наш голос дуже слабкий. Без освіти ми не можемо сказати людям, хто ми такі, звідки прийшли, яку ми мали силу і рішучість, щоб вижити в період гоніння, рабства, геноциду і все ще перебувати тут, на цій Землі. Коли ми матимемо власних педагогів, юристів, лікарів, ми станемо сильнішими як нація. Ми не хочемо, щоб увесь світ любив ромів, але ми хочемо, щоб наші права дотримувалися.

Навчальні програми для ромів мають бути ретельно сплановані так, щоб вони сприяли інтеграції, а не асиміляції ромів, щоб представники старшого покоління були впевнені, що освіта не оберне їхніх дітей на гадже. Саме побоювання цього побутують серед американських ромів. У свою чергу, хотілося би, щоб історію ромів хоча би частково викладали в курсі загальної історії у державних школах.

Велику роль у інформованні населення мають засоби масової інформації. Вони мають стати нашим найкращим союзником, але, на жаль, більшість із них є якраз навпаки. Більше того газети, Інтернет, радіо, телебачення, кіно формують негативний стереотип ромів як злочинців, ворожок, нероб тощо.

Отже, слід нести знання про ромів, виховувати власних журналістів, підвищувати рівень освіти і не тільки матеріальну допомогу шукати ззовні, а й культивувати корисні та впливові контакти за межами ромського світу.

Підсумки п'яти років втілення Програми потребують ще детального аналізу. А ми ще не все робимо, щоб її успішно реалізувати“.

Ян Хенкок

У повному обсязі доповідь можна прочитати на сайті <http://euyouthspeak.org>

Мов у краплі води...

Сар екг семо паї...

У село Ратівці Ужгородського району, що на півдорозі від обласного центру до Чопа, ми завітали не вперше. Тут розташувалася один із сільських ромських таборів, і в ньому, як і всюди, є свої проблеми. Мов у краплі води, ці проблеми віддзеркалюють загальну ситуацію ромської громади краю.

До того ж кожного разу ми їдемо на прохання мешканців цього населеного пункту, аби вирішити якусь конкретну проблему.

Півроку тому наша поїздка була пов'язана з двома нагальними проблемами: затримання ромок, матері та доньки, яким інкримінувалося поширення фальшивих 200-гривневих купюр, та смерть двотижневої дитини. У першій справі після кількомісячного судового розгляду та втручання адвоката товариства „Романі Яг“ вдалося довести невинність як матері, так і доньки.

Це яскравий приклад того, як завдяки спільним діям нашої газети, правозахисного центру, сільської ради та ромської громади були захищені права людей. Інакше цим жінкам „світив“ би термін умовного покарання від півтора до двох років.

Щодо другого випадку, то адміністрація органів охорони

здоров'я, захищаючи честь мундира, зробила все, щоб цей випадок не набув широкого розголосу. Адже йшлося про ромську дитину, а не про дитину угорської, української або якоїсь іншої національності.

Наразі ми приїхали ще з одної справи – затримання виплати заробітної плати значній кількості ромських жінок.

Проблеми працевлаштування

Проблема пошуку роботи характерна для всіх осіб працездатного віку нашого краю, незалежно від національності. Більш кваліфіковані робітники, які мають професію в руках, шукають роботу за кордоном – у Словаччині, Угорщині, Чехії, Росії, Іспанії, Португалії, Італії і навіть США. Роми час-

то не мають кваліфікації і тому не виїжджають за кордон, а якщо вони і виїжджали раніше, то лише на сезонні сільськогосподарські роботи. Через економічну кризу й ці місця для ромів тепер втрачені.

Для ромських жінок пошук роботи є ще складнішим, ніж для чоловіків, оскільки це пов'язано не тільки з сімейними проблемами, а й з відсутністю спеціальності. Тому вони часто погоджуються на будь-яку роботу, яку їм пропонують. І саме цим нерідко користуються нечесні на руку підприємці.

Історія ромських жінок

Близько 50 жінкам Ратовецького табору було запропоноване працевлаштування товариством „СТОВ Континент“, так записано у трудовій книжці одної з жінок – Ірини Горват і, певно, у інших ромок, хто має трудову книжку.

Усім жінкам цього табору пропонують роботу на початку травня. Вони погоджуються на пропозицію, сумлінно працюють на полі цього господарства все літо, вирощуючи огірки. І роблять це вже не перший рік, а з 2003 року

Ромські жінки нечасто мають трудові книжки, але у більшості з тих, хто працював на „СТОВ Континент“, вони були. Був цей документ й у Ірини Горват. Її трудова книжка, як і належало, була у відділі кадрів цього підприємства, де Ірина і працювала. Та чомусь у цьому важливому документі трудовий стаж жінки – сезонні, місячні терміни перебування її на роботі – вказувався не вірно. Тобто свідомо зменшувалася трудовий стаж, а значить і страховальний, з якого потім цій жінці, а їй зараз 42 роки, має нараховуватися пенсія.

Таким чином, працюючи по півроку в даному товаристві з обмеженою відповідальністю, Ірина Горват у трудовій книжці має записаним лише один місяць. І це – з року в рік, починаючи з 2003.

Пізніше фірма „СТОВ Континент“ була реорганізована у товариство КНК „Агро“ (директор фірми Е.І. Лончакова), ця організація пішла ще далі. Мало того, що жінці записали всього близько двох місяців стажу – з 3 серпня по 29 вересня 2009 року (тоді як вона працювала з травня до жовтня, тобто 5

Ірина Горват із зарплатою.

місяців!), так їй ще, як й іншим ромкам цього села, не виплатили у 2009 році заробітну плату в повному обсязі. Лише у травні нинішнього року „погасили“ цю зарплату боргованість... склянками з маринуваними огірками. Думамо, це зроблено тільки для того, щоб жінок знову долучити до напіврабської праці. І вони погодилися, оскільки іншої роботи в селі немає...

Отже, саме неможливість працевлаштуватися в нинішніх умовах і використовують деякі роботодавці.

Ще одна деталь

У 2006 році, після того, як Ірина Горват відпрацювала 3,5 місяця, вона була представлена на облік у Центр зайнятості, де з 5.12.2006 по 30.07.2007 року отримувала допомогу з безробіття. Коли ж вона захотіла стати на облік у Центр 2009 року, то їй у цьому було вже відмовлено, без будь-яких на те пояснень.

Ми не хочемо у даному випадку говорити про дискримінацію за етнічною ознакою, але що це як не її наочне виявлення? Адже не тільки Ірину Горват не взяли на облік,

а й інших ратовецьких жінок із табору, а їх було близько 50... Невже це у нас така державна політика – приховувати безробіття, яке є в країні?!

Сім'я Горватів живе нині на пенсію чоловіка, інваліда 2 групи. (Бейла Бейлович глухонімий з дитинства). Це єдиний заробіток цієї родини. До честі сім'ї, чоловік і зять постійно пропонують свої послуги мешканцям села – кому покосити траву, кому город пополоти, кому сіно привезти... І селяни інколи запрошують таборян до сезонної роботи.

Та ці види робіт є одноразові, несистематичні і не дають постійного заробітку.

До речі, в сім'ї Горватів три тижня тому сталася радісна подія: донька Ірини народила другого хлопчика, тому бабуся Ірина більше часу проводить вдома, допомагаючи доньці та зяту з дітьми.

Ситуація з працевлаштуванням Ірини Горват – типова для жінок цього регіону. Проблема виживання і пенсійного страхового стажу стоїть дуже гостро і потребує втручання наглядових структур, згідно з Кодексом охорони праці.

Мирслав Горват

Зять Едік з онуком.

Микола К. під час судового розгляду.

Особа, якої юридично немає...

Мануш, саво юридично най...

Написати цю статтю змусили обставини, пов'язані з роботою нашого правозахисного центру „Романі Яг“, до якого постійно звертаються роми з приводу відсутності особистих документів. Зокрема: свідоцтва про народження, паспорта та, якщо є паспорт, відсутності реєстрації за місцем проживання. Ця тема, на жаль, незважаючи на наші роз'яснення, залишається актуальною не лише в районах, а і в Ужгороді, де, здавалося б, усі служби на місці.

Ще у листопаді минулого року працівниками фонду „Благо“ проведено моніторинг з цього питання. І виявилось, що тільки в Ужгороді з порушеннями дотримання законодавства щодо особистих документів проживають понад 150 ромів. У них відсутні свідоцтва про народження, паспорт та реєстрація. Через це люди не користуються багатьма соціальними, економічними, освітніми та іншими правами. Іноді просто вражає ця безтурботність і недбалість ромів щодо власних документів.

Ось один із прикладів. До нас звернувся молодий ром Микола К. з проханням допомогти йому отримати паспорт. Виявилось, що в нього ніколи не було не тільки паспорта, а й свідоцтва про народження. Микола 21 рік, а паспорт, як відомо, у нашій країні можна отримати вже з 16 років.

Під час розмови з Миколою виявилось, що свідоцтва про народження він теж не має і ніколи не мав, тому що його мати Єлизавета Іванівна не має

і ніколи не мала паспорта. Чому?

Як розповіла Єлизавета Іванівна, всі документи на видовлення паспорта вона віддала у міський відділ міліції м. Ужгорода ще в 1992 році. А тоді, як ми знаємо, йшло формування нових паспортних столів з отримання цього документа громадянами уже не СРСР, а України. Це однак не виправдує і самої жінки, яка мала після повернення з заробітків з Казахстану та після важкої хвороби повторно звернутися до паспортного столу та отримати документ. Це би полегшило і отримання свідоцтва про народження її сина. Однак цього зроблено не було.

І ось уже 21 рік Микола, її син, живе без основного документа. Через це він не ходив до школи, не отримав освіти, спеціальності, не може зробити реєстрацію за місцем проживання, хоча вже встиг одружитися.

Кілька разів наш правозахисний центр звертався до Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області з приводу юридичного встановлення факту народження

фізичної особи, тобто Миколи К.

У листопаді минулого року відбулося два попередні слухання, які також закінчилися безрезультативно. Це пов'язано з тим, що навіть якщо суд на підставі наданих документів і винесе позитивне рішення про число, місяць і рік народження даної особи, загс все одно не видасть свідоцтво про народження. Адже, згідно з законодавством України, свідоцтво про народження дитини (оригінал чи копія) видається тільки батькам за наявності їхніх особистих документів. У даному випадку, оскільки мати Миколи не має паспорта, її цього свідоцтва не видадуть.

Ось чому Єлизавета Іванівна має розпочати пошук власного свідоцтва про народження в обласному архіві, оскільки її батьків уже немає в живих. Однак парадокс у тому, що копію власного свідоцтва може отримати лише за наявності... паспорта. Замкнуте коло. Єдиний вихід – звернутися в паспортний стіл м. Ужгорода з двома свідками, які мають паспорти, щоб отримати там тимчасове посвідчення особи (з фотографією, печаткою і підписами відповідних посадовців осіб).

Чому ми все це так детально розписуємо? Для того, щоб кожна людина усвідомила, що отримання паспорта – це є суто індивідуальна процедура, і кожен її має пройти сам, згідно з Законами України „Про паспорт громадянина України“ та „Про громадянство“.

Єва Сопет

Антикризовий «кудрявчик»

Скорочувальний

РОМ-ПРЕС

Пропозиція виглутити кошти на поліпшення житлових умов

Пропозиція Європейської комісії виділити кошти на поліпшення житлових умов маргінальних громад отримала підтримку з боку Європарламенту. Використання європейських регіональних фінансів потребується для 10 – 12 мільйонів ромів, які живуть у крайніх злигоднях та в забрудненому середовищі.

Цей захід, вже узгоджений з державами-членами ЄС, спрямований на інтеграцію ромів у суспільство.

<http://www.welcomeurope.com>

Перемога у Верховному Суді Угорщини

Будапешт. Уперше в історії Угорщини, Верховний Суд країни виніс рішення про відшкодування моральної шкоди жертвам шкільної сегрегації. П'ятеро ромських дітям, учням початкової школи в місті Мішкольц на північному сході Угорщини, присуджено компенсацію через їх постійну сегрегацію. Виграла суд організація Foundation (CFCF), яка веде справжні бойові дії в інтересах ромських дітей протягом багатьох років.

Перемога CFCF ілюструє величезний потенціал у просуванні прав людини. Правова допомога була надана двома юридичними фірмами Угорщини безкоштовно, і це є прикладом для інших фірм.

<http://www.pili.org>

Чеська Республіка очолить Міжнародну асоціацію

Прага. Чеська Республіка головуватиме в Міжнародній асоціації „Десятиріччя інтеграції ромів 2005 – 2015 роки“, – повідомив Майкл Косаб. Асоціація включає країни, які взяли на себе зобов'язання поліпшити умови життя ромів. Чеська Республіка буде головувати протягом одного року. В рамках цього країна сприятиме інтеграції ромських дітей, а також поліпшенню інформаційного іміджу ромів, додав Косаб.

Допомагатимуть у цьому й інші 12 держав, які є учасниками втілення Програми „Десятиріччя інтеграції ромів“ як міжнародної ініціативи.

<http://praguemonitor.com>

„НГ“ – виселенню з міст

Белград. Впливова організація „Міжнародна амністія“ сказала тверде „Ні“ владі Сербії щодо виселення ромів з міст країни.

У серпні минулого року белградські власті менш ніж за 3 години примусово виселили 178 ромських сімей з кількох передмість столиці. 114 сімей були розміщені в металевих контейнерах, без будь-яких умов та гарантій, які вимагаються міжнародним правом. Про це повідомив журналіст представник лондонської організації з захисту прав людини, дослідник Балкан Шон Джонс.

Організація „Міжнародна амністія“ різко протестує проти примусового виселення ромів з їхніх поселень без надання відповідних гарантій відповідно до міжнародних прав.

<http://www.eubusiness.com>

Болгарські скінхеги піднімають голову

Софія. Близько 20 скінхедів пізно ввечері в самому центрі Софії, поблизу президентської резиденції без видимих мотивів напали на групу людей ромської національності. Банда напала на музикантів з місечка Панагуріште, які приїхали до Софії для участі в концерті народної музики, та побила їх палицями. Одна людина була поранена. Про інцидент у центрі столиці поліцію повідомив працівник безпеки Болгарського народного банку. Поліція попередила подальші події і викликала команду медиків, які оглянули музикантів.

Цей інцидент стався через кілька днів після того, як група неонацистів напала на молодих людей, які збиралися взяти участь в акції протесту проти незаконного затримання іноземців у спеціальному центрі для тимчасового розміщення іноземців.

<http://bulgaria.world-countries.net>

Марія Іванова – лауреат Почесної нагороди I ступеня „Свята Софія”

Марія Миколаївна Іванова – відомий в Україні адвокат, голова Чернігівського міського національно-культурного товариства циган „Неве рома”.

Народилася Марія Миколаївна у сім'ї кочових ромів. Ще до указу припинення кочування, родина поселилася на околиці Чернігова, а пізніше переїхала у саме місто. Дівчинка закінчила Ловинську восьмирічну школу Ріпчинського району. Далі навчалася у Чернігівському юридичному технікумі, після чого поступила у Харківський юридичний інститут, який і закінчила. Наразі працює в Чернігівській обласній колегії адвокатів, активно займається громадською роботою. Спеціалізується на захисті прав ромів, що є її внутрішньою потребою. Марія Іванова – наш постійний автор.

І ось днями до славної доньки ромського народу надійшов лист від віце-президента Східноукраїнської Академії бізнесу – генеральної дирекції Асамблеї ділових кіл Т.Б. Гребенюка з повідомленням про те, що Марію Іванову нагороджено Почесною нагородою I ступеня „Свята Софія”.

Публікуємо цей лист.

Марія Іванова на роботі.

м. Київ 24 червня 2010 р.
№ 07/77 від 14 червня 2010 р.

МІЖНАРОДНА ПРОГРАМА
«ЛІДЕРИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

www.leaders-21.com www.ebsaoford.co.uk www.ic-ie.info

INTERNATIONAL PROGRAMME
"LEADERS OF THE XXI CENTURY"

www.leaders-21.com www.ebsaoford.co.uk www.ic-ie.info

Адвокату Івановій М.М.

Шановна Маріє Миколаївно!

Проаналізувавши Вашу професійну та суспільну діяльність, хочемо засвідчити Вам особисто та очолюваному Вами колективу свою глибоку повагу. А також повідомити, що самовіддана праця на благо своєї країни, щире прагнення бути корисними суспільству, значні заслуги у зміцненні соціально-економічної стабільності України та вагомий внесок у розвиток добродійної діяльності надали можливість Експертній раді міжнародної імджевої програми "Лідери ХХІ століття" висунути Вашу кандидатуру на здобуття Почесної нагороди I ступеня "СВЯТА СОФІЯ".

Ця нагорода символізує кращі чесноти людини, а саме благородність, милосердя, чуйність, доброту, характеризує особистий внесок у відродження духовності, національної науки та культури. Вона присуджується за професійні досягнення, винаходи, розробки в галузях науки, освіти, культури, виробничій сфері, а також за меценатство, благодійну та спонсорську діяльність.

Лауреатами "Святої Софії" є провідні вітчизняні політики, фахівці у сферах науки, юриспруденції, освіти, медицини, мистецтва. Серед них – віце-президент Національної академії наук України, директор Інституту електродинаміки НАНУ А.К. Шидловський, директор Інституту педіатрії, акушерства і гінекології АМНУ, академик О.М. Лук'янова, художній керівник Національної філармонії України, народний артист України В.А. Лукашев, митрополит Харківський і Богодухівський Никодим, поет Борис Олійник та інші.

Для вручення атрибутів нагороди запрошуємо Вас до Державної резиденції Будинку прийомів "Малий Маринський Палац" для участі в урочистостях, присвячених вшануванню лауреатів у рамках святкування Дня Конституції України, 24 червня ц.р. (м. Київ, вул. Грушевського, 22).

Впевнені, що Ваша особиста участь надасть цьому заходу ще більшої значущості, приверне увагу ділової спільноти до Вашої праці та посприє подальшому налагодженню ділових зв'язків.

Будемо раді бачити Вас серед учасників прийому. У разі неможливості особистої участі Ви можете видрядити довірену особу, атрибуту можуть бути також доставлені на підприємство спеціальним кур'єром. Просимо Вас призначити відповідального для координації робіт та оформлення необхідної документації.

З глибокою повагою,
віце-президент Східноукраїнської Академії бізнесу –
генеральної дирекції Асамблеї ділових кіл

Т.Б. Гребенюк

Почесну нагороду I ступеня „Свята Софія” Марія Миколаївна Іванова вже отримала. Вітаємо! Радіємо! Пишаємося Вами!

РОМСЬКА ІСТОРІЯ

Пам'ятні дати

Серіє дівесенго

Шановні читачі! Продовжуємо публікацію уривків з книги Євгенії Навроцької „Історія та культура ромів” (Ужгород, 2007), розпочату в № 4 нашої газети за цей рік.

Візантійська імперія

Уперше про ромів Візантійської імперії написав історик Грегорі Нікефорус. Це були відомості про артистів, акробатів, які масово з'являються у Константинополі. При владі тоді був Андронік II (1282 – 1328). Історики вірять, що ці акробати були ромами, оскільки про них писав і арабський історик Аль Умарі, який називав їх люлі (нурі). І зараз на арабських територіях ромів називають нурі.

1290 р. Перші історичні дані про ромів зафіксовані у Греції, на острові Атос.

1322 р. Поява ромів на острові Кріт.

1348 р. Історична згадка про перебування ромів у місті Прврен, Сербія

1362 р. Відомості про ромів у Дубровнику, Хорватія.

1373 р. Згадується перебування ромів на острові Корфу.

1378 р. Роми зареєстровані у селах поблизу Рильського монастиря, Болгарія.

1382 р. Історична згадка про поселення ромів у Загребі.

1383 р. В історичних хроніках роми зафіксовані у Угорщині.

1384 р. Масове перебування ромів у місті Модон, Греція.

1397 р. Роми зафіксовані у місті Навіліон, Греція.

1399 р. Масова поява ромів у Чехії.

1400 р. «У великій кількості» ромські поселення помічені на Албанському узбережжі.

Отож, поки в Європі йдуть війни, є потреба у ковалях, які виготовляють зброю – праця ромів знаходить попит. Вони досить швидко розселяються у всіх найбільших містах континенту. Проте не слід робити висновків про великий демографічний вибух. Інколи той самий табір міг з'являтися під мурами багатьох міст, що знайшло своє відображення у численних хроніках.

(Продовження
у наступному номері)

Місто Модон у XV ст.

Перше інтерв'ю нового координатора

Англоно інтерв'ю нейве координатороса

Нещодавно з робочою поїздкою наш край відвідала координатор програми „Роми України” Міжнародного фонду „Відродження” в Закарпатській області Крістіна Іванівна Білашинець. Метою її поїздки було ознайомлення з роботою ромських організацій Закарпаття та підписання з ними договорів на отримання грантів.

Наш кореспондент зустрівся з Крістіною Іванівною в Ужгороді й попросив відповісти на кілька запитань.

— Пані Крістіно, як довго ви перебуваєте на посаді координатора програми „Роми України” в Закарпатській області?

— На Закарпатті активно працюють понад 30 ромських організацій. Щорічно вони подають у Фонд „Відродження” проекти на отримання грантової підтримки. І оскільки Фонд „Відродження” підтримує значну кількість цих проектів, то і виникла необхідність ввести посаду координатора, який би допомагав цим організаціям у реалізації їхніх проектів.

На цій посаді я працюю лише з квітня цього року, у тісній співпраці з менеджером програми „Роми України” Наталією Кияк.

— На Закарпатті ви не давно?

— Це моя тижнева поїздка. У моє завдання входить, найперше, познайомитися з лідерами ромських організацій та визначити можливості для реалізації фінансово підтриманих проектів.

— А чи багато вже проектів підтримано в цьому році?

— Оскільки робота Міжнародного фонду „Відродження” ведеться гласно, відкрито, то з усіма підтриманими проек-

тами можете ознайомитися на сайті: irf.kiiv.ua. Там є інформація про організацію, яка отримала проект, керівника проекту та його суму.

— Де вам вдалося у нас уже побувати?

— Я ознайомилася з роботою вже багатьох ромських організацій. Це — берегівська організація „Майбутнє ромів”, очолювана Іштваном Папом, виноградарські районні організації „Романо дром” та „Бахталі ромів” (Ласло Дюрї та Ольга Бумбі). В Ужгороді познайомилася з роботою таких ромських товариств, як фонд „Благо”, очолюваний Елеонорою Кулчар, „Нове покоління” (Роберт Йовні), „Романо доля” (Золтан Адам), „Романо лунго трайно” (Геннадій Чічак), „Райкане рома” (Аладар Пап), „Терне по Нево дром” (Аладар Націєвич Пап) та „Союз українців” (Олена Федорова). На Перечинщині побувала в районному товаристві „Романі Яг” (Ігнат Тирпак), а на Березнянщині — в однойменному товаристві, очолюваному Іваном Тирпаком.

— Ви вперше на Закарпатті?

— Ні, я тут виросла. Я корінна закарпатка, народилася в Мукачеві, але вже 10 років працюю в Києві.

— У весь цей час у Фонді „Відродження”?

— Ні, працювала у фінансових установах, виставкових центрах.

— Ви фінансист за фахом?

— Я закінчила факультет міжнародних відносин Київського міжнародного університету, спеціаліст міжнародних економічних відносин.

— То ви знаєте, певно, й іноземні мови?

— Так. Крім досконалого володіння англійською мовою, маю базовий рівень китайської та іспанської.

— Можливо, у вас є кілька побажань ромській громаді області?

— Я би дуже хотіла, щоб ромі більше задумалися про ту ситуацію, в якій вони перебувають, і шукали виходу з цього, а не замикалися у власних громадах. Тільки тоді вони зможуть краще інтегруватися в українське суспільство. А ще потрібно шукати і знаходити небайдужих людей, які готові відгукнутися на проблеми ромів і допомогати їх вирішувати, щоб не тільки Фонд „Відродження” підтримував ромські організації.

Олена Бойко

Гранти, підтримані МФВ

Шановні читачі, розпочинаємо публікацію грантів, підтриманих у 2010 році Міжнародним фондом „Відродження” за Програмою „Роми України”.

Робимо це тому, що переважно більшість грантів МФВ розподіляє між неурядовими організаціями, оголошуючи відкриті конкурси проектів, спрямовані на здійснення програмних пріоритетів.

Сьогодні друкуємо список організацій, які отримали гранти.

Назва проекту:

Проведення ромського фестивалю в населених пунктах, де компактно проживають ромі.

Бюджет проекту: 20000 грн.

Опис проекту: Проведення ромського фестивалю в населених пунктах, де компактно проживають ромі, в Полтавській області.

Організація: Миргородська міськрайонна громадська організація «Миргородські ромі»

Адреса організації: 37600, Полтавська обл., м. Миргород, вул. Миру, 9. Телефон: 066-987-25-11

Керівник проекту: Микола Іванович Чернявський.

Назва проекту:

Покращення ситуації здоров'я ромів в Україні через впровадження програми ромських медичних посередників.

Бюджет проекту: 159700 грн.

Опис проекту: Поліпшення ситуації зі станом здоров'я ромського населення України і забезпечення доступу ромів України до медичних і соціальних послуг — шляхом впровадження програми ромських медичних посередників: підготовка і забезпечення роботи 10 ромських медіаторів у 5 пілотних регіонах компактного поселення ромів (Донецька, Закарпатська, Львівська, Одеська, Черкаська області).

Організація: Міжнародна благодійна організація «Ромський жіночий фонд «Чірклі»

Адреса організації: 03127, м. Київ, вул. Васильківська, 53, к. 1, офіс 93. Телефон: 044-257-19-29. Ел. пошта: kondurzola@yahoo.com

Керівник проекту: Земфіра Анатоліївна Кондруп.

Назва проекту:

Продовження видання Всеукраїнського двотижневика ромської газети «Романі Яг».

Бюджет проекту: 119775 грн.

Опис проекту: Підготовка, видання та розповсюдження 20 чисел всеукраїнської ромської газети-двотижневика «Романі Яг» протягом квітня — грудня 2010 року з метою підвищення поінформованості про життя та проблеми ромів та формування позитивного іміджу щодо ромів в Україні.

Організація: Закарпатське циганське культурно-просвітне товариство «Романі Яг»

Адреса організації: 88007, м. Ужгород. Телефони: (0312) 63-82-41, 61-39-56, 61-41-21. Ел. пошта: romani_yag@mail.ru

Керівник проекту: Євгенія Миколаївна Навроцька.

Назва проекту:

Поліпшення доступу ромів Полтавщини до медичних послуг.

Бюджет проекту: 20000 грн.

Опис проекту: Підвищення доступу рома Полтавщини до медичних послуг та подолання негативних стереотипів щодо ромів у медичному середовищі.

Організація: Полтавський обласний медіа-клуб

Адреса організації: 36013, м. Полтава, вул. Демократична, 34. Телефон: (0532) 61-04-79. Ел. пошта: mclub_pl@ukr.net

Керівник проекту: Яна Валеріївна Калашник.

(Продовження в наступному номері)

Поради від Ради

Знабарине календаре Рада

з 1 по 14 липня

Овен — у першій половині липня на вас чекають несподівані події та зустрічі. Слід тримати себе в руках. Дружба й ділові зв'язки проходять перевірку на міцність. Можливо, доведеться змінити роботу чи напрям у ній. Не захоплюйтеся прохолодними напоями, особливо у спеку. Подбайте про свій імунітет, їжте більше фруктів.

Телець — домашні клопоти та ділові питання не дадуть спокійно погрітися у променях липневого сонечка. Сімейні стосунки можуть дати збій, не загострюйте їх самі. Здоров'я когось із родичів потребуватиме вашої уваги. Слід подбати й про себе: пийте більше мінеральної води і не їжте гострого та смаженого.

Близнята — у цей період вам буде надана можливість продемонструвати свої таланти та зміцнити репутацію. Не давайте необдуманих обіцянок. Навіть незначні порушення домовленостей можуть обернутися для вас фінансовими втратами. Будьте обережні в дорозі, не приймайте поспішних рішень — наслідки цього можуть виявитися дуже серйозні. Це — чудовий час для зміцнення стосунків з близькими людьми.

Рак — цей період потребує від Раків чимало зусиль, проте буде дуже насиченим і цікавим. Це дні налагодження контактів, нових знайомств, романтичних зустрічей. Будь-які поїздки в ці два тижні принесуть нові враження і дозволять оволодіти цінною інформацією. На вас чекають високі доходи. Однак не радимо приймати важливі рішення та щось міняти у житті.

Лев — слід проявляти розсудливість і не приймати рішення імпульсивно. Утримайтеся від марнотратства, не давайте також гроші в борг, краще не брати і самому. Продумайте всі свої дії, не спішайте міняти роботу та з'ясовувати стосунки з близькою людиною, шукайте компромісів. Можуть нагадати про себе хронічні захворювання — остеохондроз та радикуліт. Чудово, якщо знайдете можливість відвідати кілька сеансів масажу.

Діва — у цьому періоді ваші суспільна діяльність і допомога ближнім можуть стати вищими за власні інтереси. На вас чекають цікаві пропозиції. Однак варто все ретельно продумати та оцінити. Особисте життя потребує змін. Варто приділити більше уваги здоров'ю — зокрема, профілактиці захворювань серцево-судинної системи та хребта.

Терези — події цього періоду будуть пов'язані з вашими основними життєвими цілями і прагненнями. Зорі обіцяють перемини як у професійній сфері, так і в особистому житті. Чекайте на вигоду, підвищення соціального статусу. На початку місяця готуйтеся до нових зустрічей, у смі можливі конфлікти та з'ясування стосунків.

Скорпіон — період принесе удачу, тому сміливо плануйте що завгодно і втілюйте свої плани у житті. Цей період сприятливий для мандрівок, поїздок, знайомств, пошуку свого шляху у житті. Будете сповнені оптимізму, отже, щедро діліться з людьми позитивним поглядом на життя. На початку місяця висока вірогідність дістати травму, будьте особливо обережні за кермом і в загалі в поїздках.

Стрілець — для вас це непростий, однак продуктивний період. Терпляче ставтеся до думки інших людей, не встраивайте у суперечки та конфлікти. Постарайтеся також не набратися боргів, оскільки віддавати їх буде непросто. У справах стануться зміни, пов'язані з активними контактами, поїздками та зустрічами. У стосунках з дітьми проявіть терпимість.

Козеріг — з 8 по 14 липня не варто брати на себе підвищені зобов'язання, щось змінювати в житті. Взьміть тайм-аут, трохи відпочиньте, наберіться вражень. Липень — сприятливий час для вирішення побутових справ, налагодження стосунків з членами сім'ї, які у цей період потребують від вас особливої уваги. Відведіть достатньо часу для сну та відпочинку.

Водолій — доведеться підлаштуватися під пришвидшений темп життя, більше працювати, розширювати коло спілкування. Проте з 1 по 4 липня не варто виявляти високу активність: багато починань можуть не вдатися. З 5 по 9 липня — чудовий час для колективної роботи, спільних заходів. У особистих стосунках настане спад емоцій, та все залежатиме від вас. Розраховуйте свої сили, бо ви схильні до перевитрати енергії.

Риби — липень, особливо перша половина місяця, запам'ятається вам як один з найщасливіших періодів усього 2010 року. Він дуже сприятливий для творчих представників знаку Риб. З 8 по 14 липня не варто брати на себе серйозні зобов'язання — їхні наслідки можуть виявитися дуже серйозні. У стосунках з начальством та колегами доведеться шукати компроміс. Особисте життя зміниться: на самотніх чекає початок нових стосунків, а сімейні знову подумують про народження дитини.

ТВОРЧИСТЬ НАШИХ АВТОРІВ

Радміла Корман: "Однаково з Богом говоримо..."

Радміла Корман: "Саворе ле Девлеса вакерас..."

Рада Юрковська-Корман народилася 17 липня 1979 року в місті Миколаєві. Цього дня її дідусь, відомий ром Салават Нейшевич Кіمالов (Сава Баламут), сказав: "На-

*Я татарской цыганкой была рождена
Я татарской цыганкой была рождена.
Имя «Рада» дал дед при рождении,
А мулла мне на ушко «Радхан» прошептал,
Так Аллах захотел, без сомненья.
Мой отец — украинец и польский еврей,
И во мне это все поместилось.
Но на свете есть много различных людей,
И мы смертные все — так судилось!
Одинаково чувствуем, плачем, грустим,
Одинаково счастье встречаем.
Одинаково с БОГОМ своим говорим,
И закат своей жизни познаем...*

Гадалка

*Ты пришел, чтоб узнать, где есть правда?
Руку молча свою подаешь.
Да не бойся, с тобой я на равных,
Просто знаю, куда ты ведешь.
У цыганки есть чувство шестое,
Но не каждый постигнет его.
Твое сердце молчит молодое,
Кроме злости, в нем нет ничего.
Ты обижен на мир? Это глупо.
Ты не раз этот мир обижал.
Ждешь любви, неизвестно откуда,
Ну, а сам отдавать забывал...
Просишь, чтоб предсказала я счастье?
Его нет, так тобой решено!
Ты его разбивал слишком часто,
Все другому теперь отдано.*

родилася Рада, отже — радтимемо!"

І дійсно, Рада радувала свою сім'ю: добре вчилася в Миколаївській середній школі № 13, щорічно отримувала похвальні грамоти, брала активну участь у громадському житті міста, а також у художній самодіяльності.

Свій перший вірш Рада написала в 12 років, і це не було випадково: ще в десятирічному віці вона та її двоюрідні сестра Марина та брат Костя мріяли створити свій, ромський ансамбль. Діти часто чули розповіді свого діда, як у молодості він, Сава Кіمالов, організував ромський ансамбль і був там ведучим солістом. Рада хотіла писати вірші до ромських пісень. Так і народився її перший вірш «Червоні квіти» — «Лоле лолудя».

Коли в Миколаєві Володимир Олександрович Юрковський організував два ансамблі — «Терне рома» та «Ягори», Рада стала одною з солісток цього колективу. Вияждали на гастролі, давали концерти, ставали популярними.

У 1995 році Рада виїхала заміж і переїхала жити до Одеси. У неї тепер своя сім'я: чоловік Павло і син Леор. Рада планує наступного року вступити на філологічний факультет Одеського державного університету.

«Я не уявляю свого життя без поезії, — каже Рада. — У віршах я висловлюю свої почуття, любов до своєї нації, до наших традицій. Те, що я не можу сказати простими словами, завжди відображаю у своїх віршах».

Рада написала понад 100 поезій, присвячених своєму народові, предкам і родині. Кілька з них ми і пропонуємо читачам.

Так зачем ты пришел, драгоценный?

*Я — не БОГ! И прощать не могу.
А совет смогу дать тебе ценный:
«Ты заглядывай в душу свою!»
Засмеялся? Обманут цыганкой?
Но я денег твоих не возьму,
Мне тебя просто искренне жалко,
Мертвецам — я гадать не хочу!*

Минро суно

*Кай гило минро суно?
Манг ласа сас лаче.
Чаеря шукар кхилдэ,
Пхуранэ гиля динэ.
Ли отэ сас дес тато,
Асавко дерев баро.
Мэ бэштем пашэ тэрэки,
Тэ дикхав сар мэмпикэти,
Кхилэн,хан,пиен, лошазэн!
Тхаро рат лэнгоро вразэн,
Нанай ався про якха...
Бахталэ бэшэн рома.
Сабахтан мэ уцинем,
Андэ пэнчера диклем,
О рома ан диз гилэ,
Э гаджен дорикердэ.
Дэвлочко, ту джя пал лэндэ,
Казанмас төвл амэндэ,
Ли пхуро, ли тэрноро,
Мэ бэшэн сар ко суно.*

Жужуна Дудучава

Всеукраїнський двотижневик газета "Романі Яг"

Реєстраційне свідоцтво серія KB №5877 від 20.02.2002

Газета виходить за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»

Редколегія : шеф-редактор — Аладар Адам, менеджер-редактор — Євгенія Навроцька, журналіст — Мирослав Горват, літературний редактор — Людмила Кудравська, коректор — Любов Лівінц, комп'ютерна верстка — Роман Сивокін, програміст веб-сторінки — Степан Стелчук.

Громадська редакція рада: Володимир Бамбула (м. Золотоноша), Рената Балог (м. Мучкачеве), Ніко-

лай Бессонов (м. Москва), Наталя Варакута (м. Донецьк), Надія Деметер (м. Москва), Микола Долоков (м. Одеса), Ласло Дюрі (м. Виноградів), Юрій Іваненко (м. Херсон), Марія Іванова (м. Чернігів), Юрій Коржов (м. Київ), Олександр Міщераков (м. Кременчук), Іван Матюшенко (м. Харків), Микола Юрченко (м. Львів).

Редакція не зважує позицію авторів. За точність наведених фактів відповідає автор. Редакція зберігає за собою право виправляти помилки і скорочувати матеріали. Повний або частковий передрук матеріалів дозволяється лише з посиланням на "Романі Яг"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 88000, м.Ужгород, вул. Дунаєвського, 18, телефон (0312) 63-82-56, 66-81-56.

E-mail: roman_yag@mail.ru, http://www.romaniyag.org, romaniyag.wordpress.com

Видруковано в Ужгородській місійній друкарні, вул. Руська, 13. Умови, друк. арх. 2. Тираж 450. Зам. № 516

